

Revista EduFin

EDUCAȚIE FINANCIARĂ

nr.3

RAZE DE SOARE

Daniel APOSTOL
Director
Direcția comunicare și educație financiară

Trăim în două Români în același timp. De o parte avem o țară urbană, dinamică, integrată în Uniunea Europeană. De cealaltă parte este România de la țară, fragmentată, săracă și izolată. Din păcate, o mare parte a populației de la sate și de la orașe duce lipsă de educație financiară și are un nivel al cunoașterii despre economie insuficient sau zero, ceea ce reprezintă un risc pentru viața economică a fiecărui individ. Prim-viceguvernatorul BNR, Florin Georgescu, avertiza la un moment dat că numai 22% din populația adultă ar putea fi considerată alfabetizată financiar. Ceea ce arată de fapt amploarea analfabetismului financiar: 78 de procente. Iar asta se traduce în faptul că peste trei sferturi din populație au probleme în a înțelege pericolele inflației, în a percepe riscul asociat cu îndatorarea bancară (riscul asumat de cele mai multe ori involuntar, odată cu semnarea grabnică a unui contract de credit bancar).

Un studiu privat realizat în urmă cu 3 ani arăta că doar 17 procente dintre cei chestionați considerau că au cunoștințe financiare bune, iar 40% au admis că, pe o scară de la 1 la 10, sunt sub nota 5 la nivelul de înțelegere a noțiunilor economico-financiare. Un alt studiu realizat de Standard&Poor's scotea în evidență faptul că România se află la coada clasamentului european în funcție de cunoștințele financiare pe care le au cetățenii ei. Pe baza unor întrebări legate de patru concepte fundamentale necesare atunci când cineva ia o decizie financiară - rata dobânzii de politică monetară, capitalizarea dobânzilor, inflația și diversificarea riscului - S&P a ajuns la concluziile următoare: media Uniunii Europene la capitolul "cunoștințe financiare" este de 52%, cu state precum Danemarca, Germania, Olanda și Suedia ocupând poziții în clasament cu peste 65 de procente. Sudul Europei stă cel mai îngrijorător: 45% în Grecia, 49% în Spania, 35% în Bulgaria și în Cipru. Iar România se regăsește la coada clasamentului, cu

doar 22% dintre cetățeni având cunoștințe financiare de bază. Cunoștințe sau educație financiară "de bază" nu înseamnă studii economice aprofundate, fie ele liceale, universitare sau postuniversitare. Vorbim de fapt de un nivel minim de alfabetizare care să permită oamenilor să se descurce ușor cu concepte economico-financiare de zi-cu-zi. Mulți dintre noi nu înțeleg - de exemplu - de ce crește o datorie pe baza dobânzii calculate într-o perioadă anume, alții nu pricep de ce ne plângem de inflație dacă totodată cu creșterea prețurilor cresc și salariile. Să nu mai vorbim de faptul că peste 90% din populația activă a fost repartizată aleator la Pilonul II și nu se interesează de soarta propriilor bani alocați pensiei administrate privat, sau de asigurarea de răspundere civilă - RCA - care e văzută mai curând ca o taxă obligatorie către stat și nicidecum ca un mijloc prin care se pot recupera bunuri și valori în urma unor daune materiale provocate în accidente rutiere (având, în România, cea mai mare rată de incidență din Uniunea Europeană).

O bună parte din conceptele lumii bancare și financiare rămâne un mister pentru majoritatea populației: investiții, unități de fond, asigurări, fonduri de pensii, instrumente de diversificare a riscului, piața de capital cu tot universul ei - sunt tot atâtea bariere de necunoaștere în calea sănătății economico-financiare a celor în cauză.

O cauză a analfabetismului financiar acut din România este și gradul încă foarte ridicat de nebancazare: raportul Global Findex realizat de Banca Mondială cu ceva vreme în urmă arăta că 42% din populația adultă din România este nebancazată, țara noastră fiind campioană europeană la încasarea salariului "în plic", iar o treime dintre pensionari (33%) primind pensia în cash, asta în timp ce la nivel mondial, 69% din populația globului deține un cont bancar, în creștere de la 62% cât era în 2014 și de la 51% cât era în 2011. Asta înseamnă că semnificativ mai mult de jumătate din cele aproape 8 miliarde de oameni ai planetei deține un cont bancar sau folosesc

servicii financiare mobile pe telefon, ceea ce reprezintă un pas crucial spre combaterea sărăciei. Într-un editorial publicat cu mai bine de 14 ani în urmă, (revista MoneyExpress, mai 2007) împărțeam cititorilor modul în care un antreprenor român cu care avusesem ocazia să lucrez direct își construise propria definiție a felului în care sunt oamenii. Pe scurt, șocant și posibil chiar jignitor, antreprenorul cu pricina credea că oamenii au "reacție de turmă". Unii oameni sunt ca oile, sunt cei ce cu greu pot trăi independenți, pe picioarele lor. Sunt marea masă a celor care "trăiesc ca să mănânce, nu mănâncă ca să trăiască", angajați de-a valma ai statului și deopotrivă ai mediului de afaceri. Sunt cei ce se lasă duși la vot asemeni oilor duse la pășunat. A doua categorie de oameni este a celor care au grijă să nu se împrăștie turma: dulăii, câinii și cățele. Pe de o parte, păzesc turma de atacuri dușmănoase, o protejează. Pe de altă parte, tot dulăii, câinii și cățele - fiecare după "gradul" său - veghează ca nicio oaie (sau berbec îndărătnic) să nu o ia pe altă cale, să nu se abată de la drumul turmei. Iar turma întregă e condusă de măgar. "Omul" meu adesea cerea angajaților săi, în ședințe motivaționale, să se decidă ce vor să fie: câine, oaie sau măgar. Comparația cu pricina, realistă sau deloc, jignitoare sau nu, mi-a rămas în memorie. "Oii", "câinii" sau "măgarii", fiecare în felul lor, toți trăiesc diferit și totuși toți împreună aceeași viață economică. Cu sușuri și coborâșuri, cu creșteri și cu căderi. O altă comparație vine însă să completeze posibila metaforă: un cunoscut bancher român obișnuiește să spună că oamenii sunt de trei feluri. "Cei ce fac lucruri, cei ce privesc cum se fac lucruri și cei ce se întreabă veșnic de ce se fac lucruri". Este

evident care dintre aceștia sunt oamenii care au investit în propria educație și mai ales în educația financiară.

După criza financiară izbucnită în 2008, economia europeană (și cea globală) și-a reinventat calea de a restabili încrederea din piețe iar educația în general și financiară în particular au avut un rol poate mai important chiar decât cel al mediului corporatist multinațional și chiar și mai important decât rolul jucat de guvernele lumii, dacă e să ne gândim că spiritul antreprenorial - motor al redresării - se bazează pe conștientizarea fundamentelor și principiilor economice. Iată că economia globală a primit o nouă și dificilă provocare de reinventare și de redresare, odată cu șocul adus de pandemia Covid-19. După căderea economiei provocată de lockdown și restricții, multinaționalele și guvernele lumii se străduiesc să se recupereze bazându-se mai ales pe injecțiile masive de lichiditate practicate de state dar și pe dimensiunea lor economică și pe puterea acumulată înainte de șocul pandemic. Dar nu totdeauna "bigger is better" și oricum, cei mici par lăsați pe dinafară: cei mici, adică oamenii simpli dar și antreprenorii firmelor mici și mijlocii. Agilitatea, creativitatea, inventivitatea și viteza rapidă de reacție sunt tot atâtea atribute ale redresării economice, mai ales în țările unde mediul antreprenorial este bine și sănătos dezvoltat. Dar aceste atribute sunt mult mai greu de găsit în societățile și în economiile cu grad scăzut de educație financiară. Educația ne aduce beneficii și prosperitate. Analfabetismul financiar ne afundă în sărăcie, nu lipsa banilor. Cam 35% dintre români sunt amenințați de sărăcie, mult peste media UE de 22%(Eurostat). Iar generația de

măine este astăzi suferind: peste 38% din copii din România și peste 28% din tinerii români (18-24 ani) care lucrează sunt amenințați de sărăcie și excludere socială. Starea de sărăcie are legătură directă și cu gradul foarte redus de alfabetizare economico-financiară a populației. Reducerea sărăciei nu cere doar bani și politici economice și fiscale dedicate. Prosperitatea unei societăți poate fi obținută mai ales dacă oamenii învață ce să facă cu banii. Fiecare român are nevoie să înțeleagă cum câștigă, cum cheltuie, cum economisește și cum poate să-și sporească bruma de avere personală. Dacă România reușește să reducă la jumătate procentul de analfabetism economic, financiar, social și funcțional al noilor generații, experții spun că România ar putea să aibă un PIB dublu. Doar mai educați vom putea deveni mai bogați. Iar pentru asta avem nevoie de traineri, de educatori, de formatori și de profesori. Și avem nevoie de multă voință de a ne educa.

Într-o țară deja grav divizată socio-economic și care suferă grav de cunoaștere economico-financiară, apariția oricărui eforturi și programe de educație este precum apariția unei raze de soare.

EDUCAȚIA FINANCIARĂ, MISIUNEA NOASTRĂ PENTRU VIITORUL COPIILOR

Programele de educație financiară derulate de A.S.F. se adresează mai multor grupuri țintă, cum ar fi: elevii de școală primară/gimnazială/liceală, studenții, populația activă, formatorii (profesori, lectori, media etc.).

Pentru a stabili premisele unei educații financiare solide pe termen lung, generația școlară (învățământ primar, gimnazial și liceal) are nevoie de construirea unei baze solide de educație financiară care poate fi realizată prin intermediul învățământului școlar. Generațiilor viitoare le sunt necesare informațiile de bază care determină o utilizare corectă a banilor, a surselor alternative de finanțare, a importanței înțelegerii și asigurării riscului pentru construcția unui plan financiar pe termen mediu și lung.

Educația financiară este cea care permite înțelegerea fenomenelor financiare și care, conform studiilor existente, induce individului un comportament pozitiv ajutându-l să înțeleagă diferența dintre nevoi și dorințe și nu numai.

Prin implementarea unui program de educație financiară de la aceste vârste susținem creșterea nivelului de incluziune financiară a viitorului adult. Printre programele de educație financiară derulate de A.S.F. se evidențiază și programul de educație financiară și pregătire a profesorilor din învățământul pre-universitar denumit Start2Teach. Începând cu anul 2017, A.S.F. a demarat programul Start2Teach, obiectivul fiind de a susține și de a sprijini profesorii din mediul preuniversitar în vederea optimizării activității acestora la clasă, în principal la orele aferente disciplinelor din programa obligatorie.

Programul s-a desfășurat în baza acordului de parteneriat dintre A.S.F. și Ministerul Educației, respectiv acordurilor de parteneriat subsecvente încheiate de A.S.F. cu inspectoratele școlare și casele corpurilor didactice, acestea fiind cele care selectează și asigură participarea profesorilor la acest program.

Începând cu anul 2019, o parte a programului a fost susținută inclusiv în colaborare cu Institutul de Studii Financiare (ISF). Introducerea noii discipline (Educație Economico Financiară) în programa clasei a VIII-a din anul școlar 2020-2021 a condus la o cerere crescută pentru acest tip de program. Prezentarea conținutului și explicarea noțiunilor specifice pieței financiare nebanancare (asigurări, sistemul de pensii administrat privat și piața de capital), respectiv noțiuni aferente drepturilor consumatorilor de produse și servicii financiare nebanancare – elemente de bază. Din punct de vedere statistic pe parcursul derulării acestui program au fost organizate peste 80 de seminări la care au participat peste 3.600 de cadre didactice.

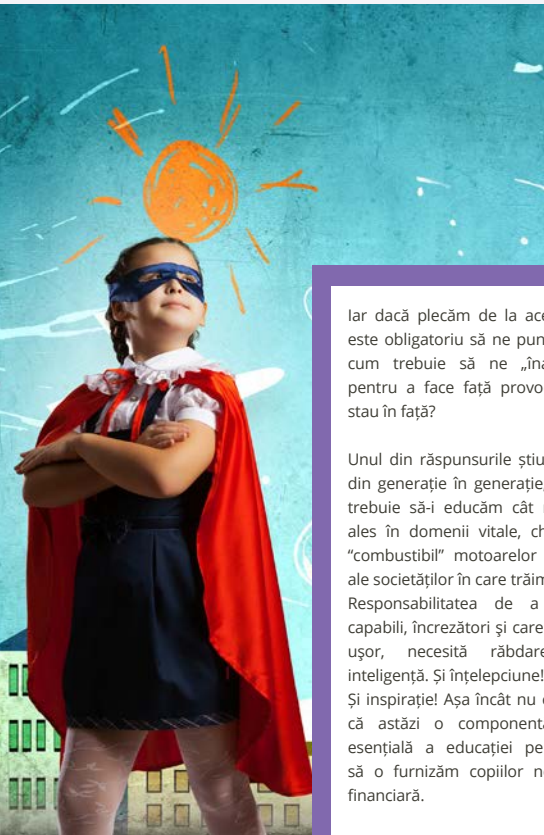
Pentru ca programul Start2Teach să devină un program de formare profesională continuă pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar, ISF a demarat în anul 2020 formalitățile necesare avizării de către Ministerul Educației a acestui curs al A.S.F. și ISF. Astfel, începând cu luna mai a.c. programul Start2Teach a intrat într-o nouă etapă.

Programul „Formarea personalului didactic din învățământul preuniversitar în domeniul financiar nebanancar (FinTTT)” este un program acreditat de formare profesională continuă

adresat personalului didactic preuniversitar, în baza Ordinului Ministrului Educației nr. 3559/29.03.2021. Grupul țintă al acestui program este reprezentat de 500 de profesori de gimnaziu din toată țara care beneficiază, în perioada mai-decembrie 2021, de cursuri gratuite de formare profesională continuă de educație financiară. Prin parcurgerea acestui program acreditat (60 ore), absolvenții vor primi 15 credite de formare continuă. Pentru acest program, A.S.F. a realizat suporturile de curs, acestea constând nu numai într-o programă de curs care corelează durata acestuia cu obiectivele, competențele, conținuturile (module/discipline/ teme) programului, dar și în aplicații care pot fi utilizate la clasă de către cadrele didactice, în timpul actului de predare.

Ca o concluzie de final, se poate spune că programul FinTTT are definit drept scop general îmbunătățirea nivelului de educație financiară în rândul profesorilor – persoane de influență în rândul elevilor - printr-un efort coordonat la nivel național, care va asigura atingerea principalelor obiective strategice de îmbunătățire a bunăstării financiare a populației prin creșterea nivelului de educație financiară.

IMPORTANȚA EDUCAȚIEI FINANCIARE PENTRU COPII ȘI TINERI

Și atunci,
ce este de
făcut?

Secolul XXI, secolul în care trăim, personifică o lume complexă, dinamică, activă, în care societăți și indivizi încearcă să se dezvolte, să evolueze, să se integreze și adapteze. E mai complicată decât "lumea" în care am crescut noi și, probabil, mai simplă decât va fi "lumea" în care copiii noștri își vor crește descendenții.

Iar dacă plecăm de la această premisă, este obligatoriu să ne punem întrebarea cum trebuie să ne „înarmăm” copiii pentru a face față provocărilor care le stau în față?

Unul din răspunsurile știute, perpetuate din generație în generație, este acela că trebuie să-i educăm cât mai bine, mai ales în domenii vitale, cheie, care dau "combustibil" motoarelor de dezvoltare ale societăților în care trăim. Responsabilitatea de a crește copii capabili, încrezători și care se pot adapta ușor, necesită răbdare, tenacitate, inteligență. Și înțelegere! Și cunoaștere! Și inspirație! Așa încât nu este de mirare că astăzi o componentă importantă, esențială a educației pe care trebuie să o furnizăm copiilor noștri este cea financiară.

În primul rând, pentru a gestiona o problemă, trebuie să o conștientizăm. Odată ce avem radiografia ei, diagnoza problemei, putem începe să căutăm soluțiile și remediile necesare. În acest caz, să căutăm mijloacele necesare pentru a întări viitorul statut al copiilor noștri într-o lume din ce în ce mai dinamică și mai competitivă. Cum putem face acest

Pe de altă parte, studiile și cercetările psihologice și socio - financiare ne dau indicii clare despre dificultățile pe care le au mulți dintre membri societăților noastre, despre faptul că din ce în ce mai mulți indivizi se îndatorează excesiv și se confruntă cu dificultăți în gestionarea finanțelor personale. Observăm, de asemenea, și că produsele financiare devin din ce în ce mai complexe, cu numeroase riscuri ascunse. Și tot studiile ne indică o realitate neplăcută și periculoasă, aceea a faptului că nivelul de alfabetizare financiară al copiilor și tinerilor este nesatisfăcător atât în regiune, cât și la nivel global. Experții avertizează că o astfel de situație ar putea conduce la probleme personale (suferință financiară), la stabilitate financiară precară, cu implicații negative asupra creșterii economice.

lucru? Răspunsul, din fericire, este simplu de formulat: prin educație financiară. Mult mai complicat este, însă, să concretizăm o strategie pentru alfabetizarea financiară a tinerelor generații, un program național, iar apoi să-l și implementăm. Iar ca să ajungem să facem o asemenea strategie, ar trebui să pornim de la definiția educației financiare.

Ce este educația financiară?

Conform UNICEF, „educația financiară include două componente, a fi alfabetizat din punct de vedere financiar și a fi capabil din punct de vedere financiar”. O definiție similară a fost dată de Child and Youth Finance International (CYFI)¹ în 2016, „alfabetizarea financiară înseamnă cunoștințe, dar și înțelegerea și abilitățile practice pentru gestionarea finanțelor personale”. Conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD)², „alfabetizarea financiară este cunoașterea și înțelegerea conceptelor și riscurilor financiare, precum și abilitățile, motivația și încrederea de a aplica astfel de studii, cunoștințe și concepte pentru a lua decizii efective într-o serie de contexte financiare, pentru a crește bunăstarea financiară a indivizilor și a societății și pentru a permite participarea la viața economică”.

Dacă sumarizăm doar aceste definiții, putem conchide că educația financiară reprezintă, în principiu, capacitatea de a utiliza cunoștințe și abilități pentru a lua decizii adecvate de gestionare a banilor. Acesta este un întreg proces care începe odată cu depunerea primei sume de bani într-o bancă și continuă de-a lungul vieții cu decizii privind investițiile și gestionarea activelor financiare. Educația financiară ar trebui să ofere cunoștințe, abilități și încredere în forțele proprii. „Cunoștințe” înseamnă a avea o înțelegere a problemelor personale financiare, „abilitățile” țin de a putea aplica aceste

cunoștințe pentru a gestiona finanțele, iar „încrederea” semnifică a te simți sigur pentru a lua decizii legate de finanțele personale.

Să nu uităm și faptul că, deși majoritatea tranzacțiilor din lumea contemporană sunt încă monetare, totuși produsele financiare sunt din ce în ce mai complexe, astfel că dobândirea de competențe de management financiar, care ar permite unui tânăr să fie competent și sigur pe deciziile pe care le ia, devine din ce în ce mai importantă.

Educația financiară trebuie să înceapă încă de acasă!

Deși capacitatea de a gestiona finanțele proprii este una dintre cele mai importante abilități necesare în viață, nivelul de educație financiară oferit tinerilor și copiilor în sistemele de educație formală din multe țări este încă inadecvat. Cei mai mulți copii cresc de mici fără să știe nimic sau foarte puțin despre finanțe, deși vor ajunge să folosească zilnic bani. Mai mult, sunt și profesori care cred că atâta timp cât copiii nu stăpânesc cititul, scrierea și matematica, nu pot învăța despre finanțe.

La nivel general este nevoie de o acțiune concertată pentru îmbunătățirea curriculumului școlar. Însă, trebuie să avem în vedere că cea mai mare parte a educației începe

de acasă. **Rolul părinților ca educatori primari este extrem de important. Însă, studiile și cercetările psihologilor au determinat că, în mod frecvent, părinții ezită să-și învețe copiii din varii motive: propriile eșecuri, insecuritatea personală cu privire la finanțe, dorința de a-și proteja copiii de subiecte dificile sau, pur și simplu, nu știu de unde și cum să înceapă. Unii părinți consideră că exemplul propriei lor evoluții profesionale și financiare este adecvat pentru copiii lor, iar ei, în felul acesta, vor înțelege semnificația muncii și a banilor. Evident, acest lucru nu este suficient, cu excepția unor cazuri rare.**

¹Child and Youth Finance International (CYFI) (2016). Training Course on: Fostering National Financial Education Strategies. Podgorica: CYFI and GIZ.

²Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2005). Recommendation on Principles and Good Practices for Financial Education and Awareness; Recommendation of the Council. Paris: OECD.

Copiii aud despre bani în multe locuri din afara casei: pe stradă, la școală, la antrenamente sportive etc. Sheila Godfrey³, expertă americană în finanțe și în psihologie infantilă, consideră că atunci când micuții încep să conștientizeze lumea din jurul lor, ei devin conștienți și de bani. Prin urmare, ar trebui să înceapă să învețe principiile de gestionare a banilor cât mai curând posibil. Plecând de la premisa că toți copiii sunt viitori agenți de dezvoltare socială și economică, problema capătă o dimensiune socială și mai largă. Deci, rolul educației financiare ar trebui să fie acela ca tinerii să dobândească abilități de viață necesare pentru a funcționa ca cetățeni activi și responsabili în viitor. Pe de altă parte, după cum a remarcat organizația Child Finance International (CFI), educația financiară ajută la:

- promovarea incluziunii financiare
- creșterea economică
- reducerea nivelului datoriilor greu de gestionat
- reducerea nivelului sărăciei
- ușurarea poverii securității sociale, reducerea costurilor etc.

Mai este un aspect relevant de menționat. Educația financiară devine deosebit de importantă în perioadele de criză ale societăților, în timpul recesiunilor sau atunci când creșterea economică stagnează sau încetinește, când veniturile scad, când produsele financiare devin mai scumpe și lipsurile mai mari. Ca urmare a ignoranței, în asemenea circumstanțe, decizii financiare greșite ar putea avea un impact semnificativ pe termen lung atât asupra bunăstării financiare a indivizilor, cât și asupra stabilității financiare generale. Prin urmare, educația financiară ar trebui să servească și pentru a preveni astfel de probleme.

Ce ne spun cercetările și studiile despre gradul de cunoaștere în materie de finanțe?

În ultimii ani, lumea contemporană a devenit semnificativ mai complexă. Schimbările se petrec cu mare viteză, mai ales în zona financiară. Activele financiare ale economiilor avansate au crescut exponențial, uneori depășind chiar PIB-ul țărilor lor. Numărul instituțiilor și al produselor financiare au crescut și ele constant. Produsele financiare au devenit atât de complexe, încât mulți oameni nu le înțeleg esența, de aici și riscurile la care sunt supuși. Pe de altă parte, produsele financiare (împrumuturi, credite, acțiuni etc.) au devenit extrem de accesibile, publicitatea din jurul lor „atrăgând” ca un magnet. Nu este de mirare, spun psihologii, că această promovare agresivă, continuă, îi face uneori pe unii oameni să se simtă „vinovați” dacă nu reușesc să ia un împrumut și să simtă că ar rata o

oportunitate extraordinară. Evident, un asemenea demers îi face pe cei vulnerabili din punct de vedere financiar să devină excesiv de îndatorați și le creează dificultăți serioase să gestioneze în timp această povară.

Aspectele macroeconomice ale deciziilor financiare greșite ale oamenilor sunt subestimate. Deși aceste decizii par minore la nivel individual, agregarea lor ar putea avea consecințe grave la nivelul unei țări. O educație financiară temeinică ar putea ajuta oamenii să ia decizii mai bune, ceea ce ar conduce la îmbunătățirea competitivității instituțiilor financiare, la o alocare mai bună a resurselor, la niveluri mai scăzute de credite neperformante și, în cele din urmă, la accelerarea creșterii economice.

Tinerile generații de azi se confruntă cu numeroase provocări, dar și cu o varietate de opțiuni care nu au fost disponibile până relativ recent. Acum câteva decenii nu exista Internet, nu se făceau plăți sau operațiuni financiare la un click distanță, de oriunde, nu existau multe din actualele produse financiare. Prin urmare, acum, educația financiară a tinerilor este mai importantă decât era în trecut nu prea îndepărtat.

Însă, în ciuda dezvoltărilor tehnologice excepționale, nivelul de educație financiară al tinerilor și copiilor nu este satisfăcător nici măcar în țările cu economii puternice. Ne-a arătat acest lucru chiar criza economică din 2007 - 2008. Mulți oameni și-au pierdut atunci proprietățile și economiile, mai ales din cauza ignoranței. Cei care au studiat momentul crizei de atunci și-au pus întrebarea dacă nu cumva chiar ignoranța financiară a oamenilor obișnuiți, care nu au conștientizat riscurile pe care și le-au asumat și acceptat, a fost una din cauzele aceluia moment dramatic.

Ben Bernanke⁴, președinte al Sistemului Federal de Rezerve a Statelor Unite (FED) între 2006 - 2014, spunea că una dintre lecțiile cheie ale crizei prin care trecuse lumea globalizată este importanța alfabetizării financiare individuale. „În afară de îmbunătățirea procesului de luare a deciziilor financiare personale, a îi învăța pe tineri principiile economice, îi va ajuta ca cetățeni să înțeleagă și să facă alegeri cu privire la multe dintre problemele critice cu care se confruntă națiunea noastră”. Mai mult, spunea el, oamenii învață cel mai bine la o vârstă fragedă.

Multe studii științifice au certificat importanța educației financiare. Dar, cercetările și măsurătorile efectuate de Institutul pentru Cercetarea Politicilor Publice (IPPR) din S.U.A. arată un lucru cu adevărat important: copiii care au participat la lecțiile de educație financiară vor avea până la împlinirea vârstei de 40 de ani venituri de mii de dolari mai mari decât cei care nu au participat la astfel de programe de învățământ. Un alt studiu, elaborat de Asociația de Asigurări și Anuități a profesorilor și de către Institutul Fondului de Acțiuni pentru pensionare al profesorilor de colegii (TIAA - CREF) a arătat clar că persoanele care au cunoștințe precare financiare acumulează mai puține active financiare,

imprumutată mai mult, plătesc comisioane mai mari și sunt mai puțin susceptibili să investească în timpul vieții lor. Studiul OECD din 2005, „Îmbunătățirea alfabetizării financiare”⁵ a arătat că, în absența educației financiare în lumea globalizată modernă, există un risc mult mai mare de supraîndatorare și faliment. Mai mult decât atât, cercetările și studiile au arătat că educația financiară dobândită în copilărie ajută pe tot parcursul vieții.

Un studiu al Universității Harvard arată că lipsa banilor, lipsurile și îngrijorările financiare pot reduce inteligența oamenilor și pot încetini procesul lor de gândire, lucru confirmat și de cercetările profesorilor Luburić și Fabris.⁶ O altă cercetare a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), derulată în cadrul programului PISA pentru copiii cu vârsta de până la 15 ani, a arătat că doar 10% dintre ei pot analiza produsele financiare complexe și rezolva problemele financiare mai complicate, în timp ce doar 15%, în cel mai bun caz, pot lua decizii simple cu privire la cheltuielile zilnice și reușesc să recunoască scopul documentelor financiare, cum ar fi o factură.

Un alt studiu, cel al Universității de Stat din New York, derulat pe un eșantion de tineri de 17 și 18 ani a arătat că aceștia au răspuns doar la jumătate din întrebările legate de finanțele personale. Studiul OECD din 2005, realizat în statele membre a arătat că în rândul consumatorilor există un nivel scăzut de alfabetizare financiară și că lipsește conștientizarea necesității de a fi educați financiar. De aceea, Congresul Statelor Unite a declarat luna aprilie 2008 „Luna alfabetizării financiare”. Educația financiară a copiilor este o componentă importantă a transformării lor în cetățeni adulți, responsabilizați financiar.

³Godfrey, N. S. and Edwards, K. (2006). Money Doesn't Grow on Trees – A Parent Guide to Raising Financially Responsible Children. New York: Fireside Book.

⁴Bernanke B. S. (2010). Welcoming Remarks at the Federal Reserve System Town Hall Meeting with Educators. Retrieved from <http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/bernanke20100930a.htm>.

⁵Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) (2005). Improving Financial Literacy. OECD, Paris: OECD.

⁶Luburić, R. and Fabris, N. (2014). Umijeće upravljanja novcem. Beograd and Podgorica: Hesperia and Medeon.

CUM INVESTEȘTI PE PIAȚA DE CAPITAL

Una dintre cele mai bune metode de creștere a averii personale este investiția pe bursă. Dacă dorești să investești în piața de capital, primul pas este să te informezi, astfel încât să înțelegi în ce poți investi, care sunt riscurile pe care ți le asumi și cum poți tranzacționa.

După cum se știe, bursa este o piață unde se vând și se cumpără diferite active (acțiuni, obligațiuni sau alte instrumente financiare) cu respectarea reglementărilor specifice pieței de capital. Este esențial să înțelegi că, dacă vrei să vinzi sau să cumperi pe bursă, este necesar să îți deschizi un cont la un intermediar autorizat, persoanele fizice obișnuite neavând acces direct la sistemul de tranzacționare al pieței. În mod generic, acest intermediar este numit "broker". El poate fi o bancă sau o companie care oferă servicii de investiții financiare (societate de servicii de investiții financiare - SSIF/ firmă de investiții).

Brokerul acționează ca intermediar între cel care cumpără și un alt investitor care vinde (reprezentat de un alt broker). Intermediarii sunt indispensabili pentru buna funcționare a piețelor de capital și reprezintă legătura bursei de valori cu companiile listate. Intermediarul este cel care asigură decontarea tranzacției sau schimbul de bani și acțiuni între cumpărător și vânzător. În plus, acesta poate oferi recomandări de investiții potrivite profilului tău de risc și analize personalizate, în funcție de particularitățile contractului de intermediere pe l-ai semnat cu acesta.

Trebuie să știi că activitatea de tranzacționare presupune anumite costuri. Acestea provin atât din tarifele percepute de piață, cât și din comisioanele intermediarului (brokerului). Căută un serviciu de tranzacționare oferit pe baza unui contract transparent și fără costuri ascunse.

Dar, în procesul de evaluare a intermediarului prin care dorești să tranzacționezi, este bine să ții cont atât de costul de tranzacționare, cât și de calitatea serviciilor. Culege păreri informate din piață, nu te baza doar pe o reclamă.

Intermediarii pun la dispoziție mai multe tipuri de conturi de tranzacționare, funcție de dorințele și necesitățile fiecărui investitor. Dintre acestea, menționăm: conturile de tip cash (oferă acces la tranzacționarea instrumentelor financiare pe piața spot; este necesar să deții suma integrală de bani pentru achiziția de acțiuni, pe lângă cea aferentă taxelor și comisionului intermediarului), conturi de tip marjă (este necesar să deții doar un procent din valoarea totală a tranzacției și implică riscuri suplimentare), conturi de tip discreționar (resursele tale financiare sunt administrate de intermediar, iar tu vei primi periodic rapoarte referitoare la activitatea derulată pe contul tău de tranzacționare, situația disponibilului de cash ș.a.m.d.).

De reținut este faptul că, dacă dorești să decizi singur în legătură cu portofoliul investițional (ca, de exemplu, să emiți ordine de tranzacționare folosind o platformă de tranzacționare online), vei putea opta pentru un cont de tranzacționare simplu, diferit de contul discreționar de investiții.

Astfel, înainte de deschiderea unui cont, trebuie să te gândești care este tipul de cont de care ai nevoie, să pui în balanță beneficiile și costurile și să îți însușești noțiunile de bază ale tranzacționării instrumentelor financiare.

Totodată, anterior deschiderii unui cont pe numele unei persoane, intermediarul trebuie să verifice identitatea acesteia și să aplice măsurile de cunoaștere a clientelei în conformitate cu legislația pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor.

În ceea ce privește contractul în temeiul căruia intermediarul prestează servicii de investiții în numele și pe contul unui client, acesta trebuie să fie în formă scrisă (suport hârtie sau alt suport durabil) și să conțină atât drepturile și obligațiile brokerului, cât și cele ale clientului.

Legislația națională în domeniu reglementează strict conținutul minim al acestui tip de contract, clauze din care menționăm:

- modalitatea de returnare de către intermediar a fondurilor bănești sau a instrumentelor financiare deținute în numele clientului, în cazul în care clientul nu poate fi contactat/notificat la adresa indicată prin contractul de intermediere într-un termen prestabilit de către părți;
- conșimțământul expres al clientului pentru înregistrarea și stocarea de către intermediar a instrucțiunilor/confirmărilor acestuia transmise telefonic, respectiv prin email;
- informații privind profilul clientului, care se referă la: încadrarea clientului în categoria client de retail, client profesional sau contraparte eligibilă, pregătirea profesională, experiența deținută, estimarea valorii investiției și scopul investiției, dacă este cazul, în funcție de tipul serviciului de investiții prestat, nivelul riscului pe care dorește să și-l asume (ridicat, mediu, scăzut);
- regimul dobânzii aferente sumelor depuse de client în conturile curente;
- cursul de schimb valutar și condițiile în care clientul poate refuza acest curs;
- posibilitatea clientului de a revoca unilateral mandatul dat intermediarului în cazul unui contract de administrare a portofoliului sau de a-și retrage, parțial sau integral, în orice moment, fondurile libere de sarcini, fără ca acest fapt să inducă plata unor despăgubiri;
- numele și funcția salariatului/agentului delegat cu care clientul va ține legătura sau detaliile de contact de unde clientul poate obține informații.

Pentru siguranța investițiilor tale, înainte de a investi în diverse instrumente financiare și, în special, înainte de a utiliza platforme de tranzacționare online, chiar dacă inițiativa contactării intermediarului îți aparține în totalitate sau contactarea este efectul unei oferte a acestuia adresate direct sau printr-o terță parte, îți recomandăm să verifici dacă respectiva entitate se regăsește în Registrul A.S.F.

Atragem atenția că firmele de investiții din spațiul EEA pot opera în România atât la distanță, cât și prin înființarea unor sucursale, doar în baza unei notificări transmise A.S.F. de către autoritatea competentă din țara de origine. Pe de altă parte, societățile din state terțe care furnizează servicii de investiții pot opera în România doar prin înființarea unei sucursale care necesită autorizare din partea A.S.F.

Informații despre intermediarii autorizați să opereze pe teritoriul României regăsești pe site-ul A.S.F., în pagina "Registre entități autorizate".

Atenție, utilizarea unei entități neautorizate nu îți dă dreptul la despăgubiri prin Fondul de Compensare a Investitorilor din România, astfel încât este puțin probabil să îți recuperezi o parte din bani în situația în care lucrurile iau o turnură neașteptată!

FONDURILE DE PENSII ȘI ROLUL ACESTORA ÎN DEZVOLTAREA PIEȚEI DE CAPITAL

Datorită modificărilor demografice, migrației populației și scăderii natalității, sistemul național de pensii Pilon I de tip pay-as-you-go, respectiv contribuțiile la acest pilon de pensii nu va mai fi îndestulător pentru a putea susține plata pensiilor persoanelor aflate în această categorie.

Foarte multe țări își schimbă din mers sistemul de pensii prin implementarea celui privat, precum Pilon II, Pilon III și Pensia ocupațională, acestea fiind administrate privat de către un administrator de fonduri de pensii. Administrarea presupune inclusiv un plan investițional, în limitele prevăzute de legislația în materie.

Administratorii de fonduri de pensii își construiesc portofolii investiționale, având drept scop obținerea de randamente, dar și minimizarea riscurilor asociate investițiilor derulate prin intermediul pieței de capital.

Toată această abordare contribuie la dezvoltarea economiei naționale și a dezvoltării pieței de capital, administratorii fiind jucători importanți în piața bursieră. Prin acumularea de capitaluri, fondurile de pensii caută să investească pe termen lung în vederea obținerii unor randamente mai mari, acest lucru asigurând alimentarea cu fonduri, pe termen lung, a pieței de capital.

Implementarea sistemului de pensii privat (Pilon II, Pilon III, Pensia ocupațională) îngăduie fondurilor de pensii să strângă bani ce pot fi investiți pe piața de capital, promovând astfel crearea de lichiditate pe bursă, contribuind la disponibilitatea finanțării economiei private și eficientizarea intermediilor financiare, gradul de intermediere financiară fiind un instrument obiectiv de măsurare a economiei într-o anumită perioadă de referință.

Actele fondurilor de pensii administrate privat înregistrează un trend crescător, fiind din ce în ce mai mult o sursă de fonduri de investiții pentru piața de capital, impulsionând creșterea bursieră, asigurând finanțările necesare și creșterea lichidității, necesare funcționării în parametri optimi.

Fondurile de pensii administrate privat sprijină, în mod nemijlocit, dezvoltarea economică, privită prin prisma acționarilor, întreprinzătorilor, în momentul în care investesc în acțiuni și alte instrumente financiare, tot la fel cum privim și din poziția de finanțatori, atunci când sunt efectuate investiții în obligațiuni.

Fondurile de pensii duc la o creștere a disponibilității fondurilor pe termen lung, la o diversificare a plasamentelor, o îmbunătățire a guvernantei corporative și o creșterea a concurenței, aspecte ce au un efect pozitiv privind evoluția pieței de capital.

În general, se observă faptul că efectul fondurilor de pensii în piața de capital se diferențiază având la bază gradul de dezvoltare financiară al fiecărei țări. Cele care au un sistem financiar bine pus la punct, vor profita de pe urma creșterii fondurilor de pensii, efecte de care nu se vor bucura țările cu o dezvoltare financiară redusă.

Într-o perioadă în care dobânzile bancare au ajuns la un minim istoric, piața de capital se poate dovedi alternativa de finanțare care poate aduce plus valoare și beneficii întregii economii naționale. Poate că tradiția locală este

în favoarea sistemului bancar, însă piața de capital poate fi vectorul de dezvoltare de care este nevoie în economia din România. Mai mult decât atât, creșterea gradului de intermediere financiară cu sprijinul mecanismelor bursiere poate atrage atenția investitorilor străini asupra pieței de capital din România, o lichiditate crescută fiind unul din motoarele care fac ca economia să treacă la un nivel superior.

ESTE RISCUL DE INUNDAȚII „ÎN PERICOL”?

Inundațiile recente din luna iulie 2021 din Europa au atras atenția prin daunele materiale foarte mari și numeroasele victimele provocate, astfel de evenimente catastrofice producându-se, conform meteorologilor, o dată la o sută de ani.

Daunele cauzate de inundațiile din vara acestui an au fost estimate la peste 5 miliarde de euro, în mare parte proprietățile afectate fiind neasigurate. La nivel global inundațiile produc pierderi economice estimate la peste 50 de miliarde de dolari anual, mai mult de 500 de milioane de oameni fiind afectați de inundații în fiecare an. În România, inundațiile din iulie anul acesta au provocat pagube materiale și victime în peste 15 județe, valoarea pierderilor materiale suferite fiind foarte greu de estimat.

Schimbările climatice reprezintă, conform specialiștilor, principala cauză proximă a inundațiilor. Din cauza încălzirii globale se evaporă tot mai multă apă din oceane și mări cauzând precipitații abundente și furtuni. Inundațiile, definite ca fiind revărsări ale apei peste suprafețe care în mod normal sunt de uscat, provoacă daune din ce în ce mai mari de la an la an, expunerile la risc provenind de la revărsarea râurilor/lacurilor, de la precipitații puternice, eroziunile ale solului și alunecări de teren sau furtuni. Frecvența și severitatea riscurilor produse de schimbările climatice tind să genereze de asemenea noi expuneri pe viitor: perioade îndelungate de secetă, temperaturi crescute ce pot genera incendii de vegetație uscată etc.

Pentru a putea transfera pierderile financiare produse de riscuri, acestea trebuie să îndeplinească anumite condiții, printre acestea fiind frecvența redusă. Din fericire, deși frecvența inundațiilor este în creștere, aceasta nu este foarte mare, asigurările putând încă să reprezinte o soluție la îndemâna fiecărei persoane fizice prin care să își acopere pierderile financiare provocate de inundații. Ce asigurări pot încheia românii pentru a-și putea acoperi pierderile financiare provocate de riscul de inundații?

Asigurarea PAD

Unul dintre riscurile acoperite de asigurarea PAD este cel de inundații. Asigurarea are câteva limitări, probabil cea mai importantă este legată de suma asigurată. Funcție de tipul de locuință, asigurarea acoperă maximum 10.000 sau 20.000 de euro, fiind o asigurare așa numită de „prim risc” (n.r. în cazul unei daune asiguratul primește despăgubirea integral, indiferent cât de mare este suma asigurată a bunului). Tot ceea ce depășește aceste sume asigurate (și există destul de multe locuințe ce valorează mai mult de 10.000 sau 20.000 de euro) poate fi acoperit doar cu ajutorul unei asigurări facultative de locuință.

Asigurarea facultativă de locuință

Inundațiile pot provoca daune mai mari decât cele acoperite de PAD. În acest caz singura modalitate de a le acoperi este încheierea unei polițe facultative de locuință. O astfel de asigurare nu poate fi încheiată decât după ce este încheiată polița PAD. Nu toate polițele facultative de locuință acoperă daunele produse de inundații, ba mai mult, nu toate cele ce acoperă inundațiile le acoperă conform definiției mai sus menționate. De aceea trebuie citite cu atenție condițiile de asigurare incluzând secțiunea de riscuri asigurate și cea de definiții din poliță de unde se poate afla dacă riscul de inundații este acoperit (sau nu) și în ce măsură.

Asigurarea CASCO

Unul dintre principalele active ale oricărei familii îl reprezintă un autovehicul. Asigurarea CASCO acoperă daunele produse vehiculului deținut de asigurat. Pe lângă acoperirea standard a unei astfel de asigurări (daunele provocate de accidente), se pot adăuga diverse alte acoperiri, inclusiv cel de inundații. Trebuie verificat în condițiile de asigurare (definiții ale riscului asigurat, excluderi, riscuri asigurate) dacă și în ce condiții este acoperit riscul de inundații. Spre exemplu, intrarea voluntară într-un șuvoi de apă sau într-o zonă inundată este exclusă de obicei de orice poliță CASCO. Creșterea nivelului apei în cazul unei inundații poate avea ca efect plutirea vehiculului. Dacă viteza apei unei viituri este de 15 km/h și adâncimea șuvoiului de 60-70 cm, aproape orice vehicul va fi luat de viitură.

Asigurarea de viață

Destul de multe decese s-au produs ca urmare a inundațiilor marea majoritate a acestora fiind persoane surprinse de viitură ce nu au respectat indicațiile autorităților sau datorită încercărilor de a trece cu autovehiculele prin zonele inundate. Asigurarea de viață de obicei acoperă daunele produse de decesele din orice cauză, dar condițiile trebuie citite cu atenție pentru a verifica dacă inundațiile nu sunt excluse în vreun fel. Ca și la asigurările de mai sus, definițiile riscurilor asigurate, excluderile și

secțiunea riscurilor asigurate sunt secțiunile la care trebuie avută o atenție sporită.

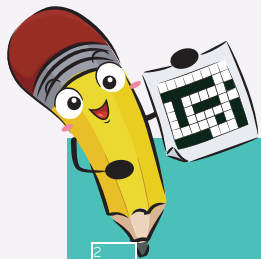
Managementul riscului

Cele de mai sus reprezintă doar câteva dintr-un pachet minim al oricărei persoane fizice pentru a avea acoperite eventualele pierderi financiare produse de riscul de inundații. Totuși o asigurare nu înlocuiește prevenția, managementul riscului de inundații având tot atât de multă importanță precum despăgubirile. Mai jos câteva sfaturi pentru a preveni eventuale daune (o parte potențial neacoperite de asigurări) și pentru a evita victimele / pierderile de vieți omenești:

- Păstrați obiectele valoroase, documentele importante într-un seif la o bancă sau într-un loc cu risc redus de inundații.
- Dacă este posibil, sursele de încălzire, instalațiile electrice și de gaze să fie construite/amenajate la etaje superioare sau la înălțime.
- Pereții subsolurilor să fie etanșați/hidroizolați.
- În cazul unei inundații iminente ascultați știrile, aveți pregătit un aparat portabil de radio și urmați sfaturile autorităților în ceea ce privește evacuarea imediată în caz de pericol.
- Urmați rutele sugerate de evacuare și aveți permanent în mașină cel puțin jumătate de rezervor plin pentru a putea părăsi locuința (dacă este posibil în condiții de siguranță).
- Și nu în ultimul rând, ca parte a oricărui pachet de management al riscurilor, încheiați asigurările care să acopere eventualele pierderi financiare produse de inundații.

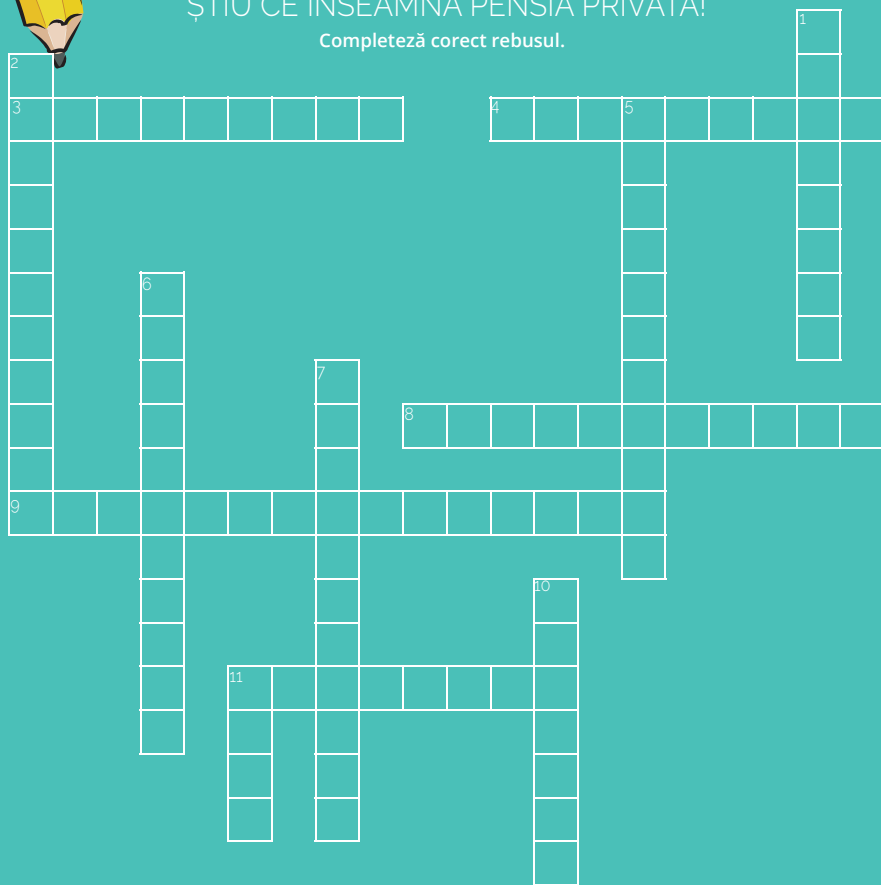
Având în vedere că va mai dura ceva până ce măsurile luate de guverne peste tot în lume vor avea ca efect stabilizarea schimbărilor climatice, riscul de inundații va rămâne o amenințare constantă pentru comunități și a cărei frecvență va fi din ce în ce mai mare existând pericolul ca pe viitor riscul să devină neasigurat sau greu asigurabil. Din fericire asigurările reprezintă încă o soluție de finanțare a riscului de inundații.

ȘTIU CE ÎNSEAMNĂ PENSIA PRIVATĂ!

Completează corect rebusul.

Orizontală

3. Dacă nu îmi aleg administratorul de pensii private Pilon II, atunci voi fi repartizat
4. Activele unui fond de pensii private sunt păstrate de un
8. Dreptul la pensia privată se deschide la momentul
9. investesc activele fondurilor de pensii.
11. Pentru siguranța mea, activele fondurilor de pensii și cele ale administratorilor sunt

Verticală

1. În sistemul de pensii private am dreptul să mă transfer la alt administrator.
2. Pentru a mari resursele financiare la vârsta pensionării pot să contractez o pensie
5. Pensia administrată privat Pilon II este o pensie
6. Moștenitorii participantului la sistemul de pensii private au calitatea de
7. Persoana pentru care se plătesc contribuții în sistemul de pensii private are calitatea de
10. Am calitatea de participant în sistemul de pensii private dacă semnez un act individual de
11. Pensia Pilon I este pensia de

RIDICHEA URIASĂ

A fost odată un moșneag care avea o grădină pe care o îngrijea singur. El a plantat semințe în pământ și a avut grijă de ele în fiecare zi, udându-le și curățându-le, pentru că din semințele acelea urmau să iasă legume cu care să se hrănească. Într-o zi a văzut moșneagul că dintr-una dintre semințe părea că a ieșit o ridiche mai mare decât celelalte. Bucuros, moșul s-a dus să o scoată din pământ. A apuca ridichea de frunze și a tras, a tras, dar nu a reușit singur. Atunci întreaga familie a venit și l-a ajutat să scoată ridichea. Când au scos-o din pământ, au văzut că ridichea era uriașă și s-au minunat cu toții: așa de mare era ridichea că avea de mâncare tot satul.

MORALA?

Din dorința de a avea o viață mai bună, fiecare dintre noi putem alege să investim. Însă pentru a avea rezultate bune, trebuie să muncim cu răbdare. Este bine să fim atenți la riscuri, pentru că nu întotdeauna promisiunile înseamnă profituri. Moșneagul nu a știut ce va ieși din semințele sale, dar a avut grijă de ele. Pentru INVESTIȚII avem nevoie de răbdare, de cunoaștere, de muncă și trebuie să știm că putem cere ajutorul doar aceluia în care avem încredere.

VĂ MULȚUMIM...

Că sunteți alături de noi!

www.asfromania.ro/edu